

УПУТСТВО

за попуњавање „Годишњег извештаја о истраживању и развоју” за: пословне субјекте и центре изузетних вредности, факултете, научне и истраживачко-развојне институте и непрофитне организације/удружења.

(Обрасци: ИР-1, ИР-2, ИР-3).

Упутство

за попуњавање „Годишњег извештаја о истраживању и развоју за: пословне субјекте и центре изузетних вредности, факултете, научне и истраживачко-развојне институте и непрофитне организације - удружења. (Обрасци ИР-1, ИР-2 и ИР-3).

Ово упутство је написано са циљем да се олакша попуњавање упитника као и да се подигне квалитет попуњавања упитника. Упитници се попуњавају за све институције и/или целине где постоји бар један истраживач, научник или инжењер са пуним радним временом (ФТЕ годишње) који ради на истраживању и развоју.

Упутство поступно објашњава сваки део упитника и кроз примере приказује правилно попуњавање упитника.

Као пример правилног попуњавања упитника, приказана је високошколска институција која припада универзитету (као извештајна јединица). Подаци који су приказани у наведеним примерима у упутству су произвољни и служе само као оглед.

Обрасци ИР-1, ИР-2, и ИР-3 су потпуно идентични, како изгледом тако и садржајем.

Прва страна упитника / обрасца ИР

Упитник се односи на мерење улаза у ИР, и то: ИР особља и ИР трошкова. ИР особље се класификује по нивоима образовања, звањима, старости и полу, изражено као стваран број лица и еквивалентом пуне запослености (ФТЕ). ИР трошкови, углавном, приказују такозване унутрашње трошкове, односно трошкове за ИР унутар извештајне јединице или сектора којем јединица припада. Обухватају се текући трошкови и инвестициона улагања како би се добио податак ко финансира, а ко изводи ИР. Као резултат ИР приказују се и научни радови, пројекти и студије.

Прва страна упитника ИР (1, 2 и 3) садржи податке о називу, матичном броју, адреси, делатности, облику својине, научној области и укупном броју запослених у извештајној јединици. Основна разлика делатности истраживања и развоја (ИР) и делатности које то нису, јесте присуство или одсуство елемената новине или иновације у већој мери. Ако нека делатност уводи значајно побољшање техничких карактеристика, компонената и материјала, софтвера, корисничку оријентисаност или друге функционалне карактеристике, то јест, примењује нови или значајно побољшан производ, процес или услугу, као и нове организационе методе у пословању и организацији рада, обавезно ју је укључити у ово истраживање.

Шифра одговарајуће делатности се преписује из приложене Класификације делатности из 2010. године, која се доставља извештајној јединици заједно са упитником/обрасцем ИР. Такође, шифра научне области уписује се на основу Класификације научних области која се налази у Прилогу.

Табела број 1.

Прва табела за попуњавање налази се на другој страни упитника под бројем 1, чији назив гласи: „Зайослени на пословима истраживања и развоја (ИР) са њуним и краћим од њуног радног времена, изражени бројем физичких лица и еквивалентом њуне зайослености (Шоком.201_.)“

		Укупно запослених на пословима ИР-а				Број запослених који раде пуно радно време на пословима ИР-а		Запослени који раде краће од пуног радног времена на пословима ИР-а			
		број запослених		еквивалент пуне запослености		свега	жене	број запослених		еквивалент пуне запослености	
		свега (5+7)	жене (6+8)	свега (5+9)	жене (6+10)			свега	жене	свега	жене
а		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
01	Укупно (02+14+18+19+20)	54	29	32,5	18,5	11	8	43	21	21,5	10,5
02	истраживачи укупно (03 до 13)	52	28	31,5	18	11	8	41	20	20,5	10
03	истраживач приправник	4	3	4	3	4	3				
04	истраживач сарадник	5	4	5	4	5	4				
05	научни сарадник	1	1	0,5	0,5	0	0	1	1	0,5	0,5
06	виши научни сарадник										
07	научни саветник	2	1	2	1	2	1				
08	доцент	6	4	3	2			6	4	3	2
09	ванредни професор	8	4	4	2			8	4	4	2
10	редовни професор	17	7	11	5			17	7	11	5
11	професор струковних студија										
12	предавач										
13	асистент	9	4	2	0,5			9	4	2	0,5
14	стручни сарадници укупно (15 до 17)	2	1	1	0,5			2	1	1	0,5
15	стручни сарадник	2	1	1	0,5			2	1	1	0,5
16	виши стручни сарадник										
17	стручни саветник										
18	техничко особље										
19	руководеће особље (менаџери)										
20	друго особље (помоћно)										

У табели 1. требало би обухватити укупан број запослених лица на пословима истраживања и развоја, који раде пуно и краће од пуног радног времена на тим пословима, према звању, полу, броју физичких лица и еквиваленту пуне запослености (ФТЕ).

У табелу се уноси број запослених који раде на пословима истраживања и развоја, и то као збир запослених који раде пуно радно време и оних који раде краће од пуног радног времена.

Код запослених лица који раде краће од пуног радног времена требало би навести реални износ времена који проводе на пословима истраживања и развоја у односу на пуно радно време. Мерна јединица за дате податке је еквивалент пуне запослености. Изворни назив на енглеском језику је Full Time Equivalent, а скраћеница FTE. У упутству ће се користити скраћеница ФТЕ за еквивалент пуне запослености.

Конкретно, на нашем примеру види се да има укупно 43 запослена лица која не проводе пуно радно време на пословима истраживања и развоја (податак се налази у колони 7 у табели 1.) него само 21,5 ФТЕ. То значи да њихов реални допринос истраживачко-развојном раду износи 21,5 запослених лица ангажованих на пословима истраживања и развоја са пуним радним временом.

Еквивалент пуне запослености (ФТЕ) је мерна јединица запослених лица која омогућава упоредивост запослених, иако раде различит број сати у радној недељи/години.

Запослени који ради пуно радно време мери се као један (1) еквивалент пуне запослености или скраћено ФТЕ = 1. Запослени који не ради пуно радно време добија пропорционалну вредност у односу на сате у којима је радио. На пример: запослено лице које не ради пуно радно време, него 20 сати недељно, има вредност ФТЕ од 0,5 зато што пуно радно време подразумева 40 радних сати на недељном нивоу. Рачунски приказано је $20/40 = 0,5^1$

Подаци у вези еквивалента пуне запослености, у колонама 3,4,9 и 10, приказују се децималним бројевима са једном децималом.

Такође, на страни обрасца ИП на којој се налази табела 1 постоји додатно упутство за попуњавање података у колонама 3,4,9 и 10. о еквиваленту пуне запослености.

У наведеном примеру попуњавања табеле приказано је укупно 54 запослена лица која раде на пословима истраживања и развоја. Од 54 лица 29 су женског пола. Еквивалент пуне запослености за укупни број запослених је 32,5, од чега је ФТЕ за запослена лица женског пола 18,5.

Сабирају се звања под редним бројевима од 03 до 13 у категорији „*истраживачи укупно*“ што у примеру износи 52 запослена лица, од тога 28 лица женског пола. Еквивалент пуне запослености за ову категорију је збирна вредност од 31,5 ФТЕ, од чега вредност од 18 ФТЕ отпада на женску популацију.

У реду број 15 у табели уписују се запослена лица са звањем стручни сарадник. У нашем примеру су исказана два запослена лица, од тога једно женског пола. Из приказаног примера се види да оба лица раде краће од пуног радног времена на пословима истраживања и развоја, пошто је податак о њима уписан у колонама 7 и 8, у које се уписују лица која не раде пуно радно време на датим пословима. Приказана 2 лица имају еквивалент пуне запослености ФТЕ од 1, од тога 0,5 ФТЕ одговара лицу женског пола. Приказана 2 стручна сарадника раде само пола од укупног радног времена у години на пословима истраживања и развоја.

Пошто под редним бројевима 16 и 17 у звањима виши стручни сарадник и стручни саветник нема исказаних података, у реду број 14, категорија „*стручни сарадници укупно*“ има вредност 2 запослена лица са еквивалентом пуне запослености 1.

На крају попуњавања табеле 1. сабрати вредности у категоријама „*истраживачи укупно*“, „*стручни сарадници укупно*“, „*техничко особље*“, „*руководеће особље (менаџери)*“ и „*друго особље (помоћно)*“. С обзиром да, осим код категорија „*истраживачи укупно (02)*“ и „*стручни сарадници укупно*“(14), у осталим категоријама нема података, сабирају се вредности наведених позиција и добија се збир у првом реду (01) „*Укупно*“: 54 запослена лица, од тога 29 жена, који имају еквивалент пуне запослености ФТЕ од 32,5, а од тога женска популација има ФТЕ 18,5.

Такође, збир колона 5. и 7, треба да одговара податку из колоне 1, а збир колона 6. и 8. треба да одговара податку из колоне 2.

За боље разумевање ове табеле, наведена су објашњења из приручника Фраскати, који јесте међународни стандард израђен од ОЕЦД-а (Организација за економску сарадњу и развој) и који служи као методолошка основа истраживању о научноистраживачком и истраживачко-развојном раду (ИР).

„Вредновање особља запосленог у ИР укључује три стадијума:

- идентификација које типове особља треба укључити у вредновање,
- одређивање њиховог броја,
- одређивање њихове активности у ФТЕ,

¹http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Glossary:Full-time_equivalent

Еквивалент пуне запослености ФТЕ (Full-time ekvivalent) може се приказати као:

Истраживач/година

Један ФТЕ истраживач може бити представљен и као истраживач/година. Стога, особама које проведу 30% свог времена на ИР а остатак на осталим активностима (наставници, универзитетска администрација...) треба им рачунати као 0.3 ФТЕ. Слично, ако је ФТЕ радник запослен у ИР установи на шест месеци, то ће се рачунати као 0.5 ФТЕ. С обзиром да дужина радног дана зависи од сектора до сектора, као и од институције до институције, немогуће је изразити ФТЕ у истраживач/сатима.

ФТЕ на одређен дан

У неким случајевима практичније је изразити ФТЕ ИР особља на одређени дан. Ако, међутим, постоје значајне варијације потребно је правити изузетке да би се обезбедила компарабилност са ФТЕ током неког периода. Ако се користи приступ са фиксним датумом, потребно је обезбедити податке за први или за последњи датум за који се приказују трошкови. Препоручује се и коришћење двогодишњег просека у циљу компарације са подацима о трошковима. Теоретски, свођење на ФТЕ се обавља за сав ангажован ИР персонал.

У пракси, све оне који учествују са више од 90% времена требало би рачунати као 1 ФТЕ, док би оне који су ангажовани са мање од 10% требало изузети из вредновања.²

Табела број 2.

У табели 2. под називом: „Ангажовани на пословима истраживања и развоја (ИР) на основу уговора о дели (УОД) или ауторског уговора (АУ), изражени бројем физичких лица и еквивалентом пуне запослености, током 201_.“ треба навести број запослених лица која су укључена у послове истраживања и експерименталног развоја на основу уговора о делу или ауторског уговора према звањима/занимањима.

		Ангажовани на основу УОД или АУ у области ИР-а				Ангажовани на основу УОД или АУ, који раде пуно радно време на пословима ИР-а		Ангажовани на основу УОД или АУ, који раде краће радно време на пословима ИР-а			
		број запослених		еквивалент пуне запослености		свега	жене	број запослених		еквивалент пуне запослености	
		свега (5+7)	жене (6+8)	свега (5+9)	жене (6+10)			свега	жене	свега	жене
а		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
01	Свега (02 до 06)	1	1	0,3	0,3			1	1	0,3	0,3
02	истраживачи	1	1	0,3	0,3			1	1	0,3	0,3
03	стручни сарадници										
04	техничко особље										
05	руководеће особље (менаџери)										
06	друго особље (помоћно)										

Табела 2. је конципирана по истом принципу као табела 1, осим што дате категорије занимања нису рашчлањене по врстама звања које припадају одговарајућој категорији занимања.

У нашем примеру приказано је једно запослено лице ангажовано, са звањем истраживач, на основу уговора о делу, које је било реално укључено у послове истраживања и развоја у периоду

² **Priručnik Frascati**, Beograd, Organizacija za ekonomsku saradnju i razvoj, 2000, str. 58-62

од 85 радних дана. Ради израчунавања ФТЕ-вредности требало би имати у виду да једна календарска година има у просеку 252 радна дана. Из наведеног се изводи рачунска операција за одређивање еквивалента пуне запослености:

$$85/252 = 0.34.$$

Пошто се ФТЕ- вредност изказује једном децималом, заокружује се добијени количник 0.34 на 0.3 што је уједно и ФТЕ-вредност проведеног рада на истраживању и развоју запосленог лица.

Такође, збир колона 5. и 7, треба да одговара податку из колоне 1, а збир колона 6. и 8. треба да одговара податку из колоне 2.

Табела број 3.

У табели 3. под називом: „Запослени на пословима истраживања и развоја (ИР), са пуним и краћим од пуног радног времена, према степену образовања, изражени физичким бројем лица (током 201_.)“ треба навести укупан број запослених према звању и степену образовања. Прочитајте напомену испод табеле 3. наведену на обрасцу ИР која гласи: Табела се попуњава тако што се у колоне 1. и 2. ове табеле прво пренесу вредности из колоне 1. и 2. табеле 1, а затим се прелази на даље попуњавање подацима.

Такође, збир непарних колона, треба да одговара податку из колоне 1, а збир парних колона треба да одговара податку из колоне 2.

	Укупно		Степен образовања												
			докторат		магистратура		специјализација		универзитетско образовање		стручно образовање		средње и остало образовање		
	свега	жене	свега	жене	свега	жене	свега	жене	свега	жене	свега	жене	свега	жене	
а	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
01	Укупно (02 до 06)		54	29	36	18	4	2			14	9			
02	истраживачи	52	28	34	17	4	2			14	9	X	X	X	X
03	стручни сарадници	2	1	2	1									X	X
04	техничко особље														
05	руководеће особље													X	X
06	друго особље (помоћно)														

Табела број 4.

У табели 4. под називом: „Ангажовани на њсловима истраживања и развоја (ИР), на основу уговора о делу (УОД), или ауџорског уговора (АУ), ѡрема сѡејену образовања изражени бројем физичких лица, ѡкоком 201_.“ треба навести укупан број запослених који су на основу датих уговора ангажовани према занимању и степену образовања.

	Укупно	Степен образовања													
		докторат		магистратура		специјализација		универзитетско образовање		стручно образовање		средње и остало образовање			
		свега	жене	свега	жене	свега	жене	свега	жене	свега	жене	свега	жене	свега	жене
а	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
01	Укупно (02 до 06)	1	1	1	1										
02	Истраживачи	1	1	1	1							X	X	X	X
03	стручни сарадници													X	X
04	техничко особље														
05	руководеће особље													X	X
06	друго особље														

У датом примеру приказано је једно запослено лице, женског пола, ангажовано на пословима истраживања и развоја на основу уговора о делу. Дато лице је по звању истраживач, а по степену образовања има докторат.

Табела се попуњава тако што се у колоне 1. и 2. ове табеле прво пренесу вредности из колона 1. и 2. табеле 2, а затим се прелази на даље попуњавање подацима.

Такође, збир непарних колона, треба да одговара податку из колоне 1, а збир парних колона треба да одговара податку из колоне 2.

Табела број 5.

У табели 5. под називом: „Зајослени на њсловима истраживања и развоја (ИР), са ѡуним и краћим од ѡуног радног времена, ѡрема сѡејену образовања, изражени еквивалентом ѡуне зајосленосѡи (ѡкоком 201_.“ требало би уписати податке изражене еквивалентом пуне запослености према звању и степену образовања.

Табела се попуњава тако што се у колоне 1. и 2. ове табеле прво пренесу вредности из колона 3. и 4. табеле 1, а затим се прелази на даље попуњавање подацима.

Такође, збир непарних колона, треба да одговара податку из колоне 1, а збир парних колона треба да одговара податку из колоне 2.

Укупно			Степен образовања											
свега	жене		докторат		магистратура		специјализација		универзитетско образовање		стручно образовање		средње и остало образовање	
			свега	жене	свега	жене	свега	жене	свега	жене	свега	жене	свега	жене
а	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
01	Укупно (02 до 06)		32,5	18,5	21,5	11	4	2			7	5,5		
02	истраживачи		31,5	18	20,5	10,5	4	2			7	5,5	X	X
03	стручни сарадници		1	0,5	1	0,5							X	X
04	техничко особље													
05	руководеће особље												X	X
06	друго особље (помоћно)													

Пратећи наведене напомене, при попуњавању табеле прво преписујемо из колоне 3. и 4. у табели 1. дате ФТЕ-вредности у колоне 1. и 2. табеле 5. Након преписивања укупне ФТЕ-вредности од 32,5 у колону 1. и 18,5 у колону 2. табеле 5, преписујемо из истих колона из табеле 1. вредности за звања истраживачи и стручни сарадници у табелу 5. Подаци за истраживаче су 31,5 и 18 ФТЕ и 1 и 0.5 ФТЕ за стручне сараднике. А после тога рашчлањујемо ове вредности на одређене степене образовања.

Табела број 6.

У табели 6. под називом: „Ангажовани на пословима истраживања и развоја (ИР), на основу уговора о делу (УОД), или ауторског уговора (АУ), према степеноу образовања, изражени еквивалентом пуне запослености, (Шоком 201_)“. треба навести еквивалент пуне запослености према звању и степену образовања за запослена лица која раде на пословима истраживања и развоја на основу уговора о делу или ауторског уговора.

	Укупно		Степен образовања											
			докторат		магистратура		специјализација		универзитетско образовање		стручно образовање		средње и остало образовање	
	свега	жене	свега	жене	свега	жене	свега	жене	свега	жене	свега	жене	свега	жене
а	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
01	Свега (02 до 06)		0,3	0,3	0,3	0,3								
02	истраживачи		0,3	0,3	0,3	0,3					X	X	X	X
03	стручни сарадници												X	X
04	техничко особље													
05	руководеће особље (менаџери)												X	X
06	друго особље (помоћно)													

Табела 4. датог примера приказује да једно лице женског пола ради на пословима истраживања и развоја на основу уговора о делу и да је то лице по звању истраживач, а према степену образовања доктор наука. Затим, табела 2. показује да то лице има 0.3 ФТЕ у односу на пуно радно време. Тако да вредност од 0.3 ФТЕ преносимо у одговарајуће позиције табеле 6.

Вредност од 0,3 може да буде резултат рада, где дати истраживач ради 2,5 сата дневно на пословима ИР, или 12 сати недељно или око 30 % радног времена на годишњем нивоу.

Табела број 7.

У табели 7. под називом: „*Зајослени на пословима истраживања и развоја (ИР) са њуним и краћим од пуног радног времена, према старосни и полу, изражени бројем физичких лица, (Шоком 201_)*“ треба да се обухвати број запослених лица на пословима истраживања и развоја (ИР) разврстаних према звању и старосним групама.

	Истраживачи				Стручни сарадници				Техничко особље				Руководеће особље (менаџери)			
	запослени са пуним радним временом		запослени са краћим од пуног радног времена		запослени са пуним радним временом		запослени са краћим од пуног радног времена		запослени са пуним радним временом		запослени са краћим од пуног радног времена		запослени са пуним радним временом		запослени са краћим од пуног радног времена	
	свега	жене	свега	жене	свега	жене	свега	жене	свега	жене	свега	жене	свега	жене	свега	жене
<i>a</i>	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
01 Укупно (02 до 12)	11	8	41	20			2	1								
02 мање од 25 година	1	1														
03 25 – 29	6	4	4	1												
04 30 – 34	2	2	9	4												
05 35 – 39			8	4			1	1								
06 40 – 44			4	4												
07 45 – 49			4	2												
08 50 – 54	1	1	3													
09 55 – 59			1				1									
10 60 – 64			8	5												
11 65 – 69	1															
12 70 и више																

Табела 7. је конципирана тако да у колоне дели категорије запослених лица према звању и унутар тих категорија према поткатегијама: *запослени са пуним радним временом* и *запослени са краћим од пуног радног времена*. У редовима су приказане старосне групе, где треба навести запослена лица према годинама старости у датим интервалима. На крају би требало сваки ред у колони сабрати, за сва наведена звања, како бисмо добили „Укупно (02 до 12)“ под редним бројем 01. Друго (помоћно) особље се не разврстава према старости.

Подаци у овој табели морају да се подудару са подацима приказаним у табели 1. и то:

Зајослени са њуним радним временом:

- Истраживачи: ред 02, колоне: 05, 06
- Стручни сарадници: ред 14, колоне: 05, 06
- Техничко особље: ред 18, колоне: 05, 06
- Руководеће особље (менаџери): ред 19, колоне: 05, 06

Зайослени са краћим од пуног радног времена:

- Истраживачи: ред 02, колоне: 07, 08
- Стручни сарадници: ред 14, колоне: 07, 08
- Техничко особље: ред 18, колоне: 07, 08
- Руководеће особље (менаџери): ред 19, колоне: 07, 08

Табела број 8.

У табели 8. под називом: „Истраживачи запослени са пуним и краћим од пуног радног времена, према држављанству и полу, изражени бројем физичких лица“ приказује се број истраживача према држављанству (географском положају државе). Битно је код ове табеле истаћи да је наведен **број истраживача**, а не укупан број запослених лица. Ови подаци су посебно важни за праћење **мобилности истраживача**.

Држављанство (према географском положају државе)	Укупно истраживача у 2014.		Истраживачи који су у току 2014. дошли у Србију		Истраживачи који су током 2014. отишли у иностранство		Планирани број истраживача за 2015.
	свега	жене	свега	жене	свега	жене	
<i>a</i>	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>
01 Свега (02 до 09)	52	28	1	1			55
02 Србија	52	28					
03 Државе чланице ЕУ							
04 Друге европске државе							
05 Северна Америка							
06 Средња и Јужна Америка							
07 Азија							
08 Африка							
09 Остало							

У колонама 3. и 4. приказују се сви они истраживачи који су између 01.01. 201(4).- 31.12. 201(4). године дошли из иностранства и радили на подручју ИР-а више од 3 месеца.

У колонама 5. и 6. приказују се сви они истраживачи који су између 01.01. 2014.- 31.12. 2014. напустили Србију.

Подаци у реду 01 у колонама 1. и 2. ове табеле морају **одговарати подацима у табели 1. у колонама 1. и 2.**, и то:

Истраживачи - свега и истраживачи – жене (ред 02).

Табела број 9.

У табели 9. под називом: „Издаци за истраживачко-развојну делатност у 201_. (у хиљ. РСД)“ приказују се сва финансијска средства која су у 201_. потрошена за НИР делатност, као и она планирана за следећу годину.

Издаци за ИР			Утрошено у 2014.	Планирано за 2015.
а			1	2
01	Укупни издаци за ИР (02+07+12)		39307	
02	Текући трошкови	свега (03+05+06)	32785	
03		бруто зараде за све запослене у ИР делатности	32785	
04		од тога бруто зараде истраживача	31690	
05		остала лична примања запослених у ИР (стипендије, награде итд.)		
06		остало		
07		свега (08 до 11)	5989	
08	остали текући трошкови	за материјалне трошкове за истраживачко-развојни рад (сировине, материјал, енергија)	2369	
09		за исплате на основу уговора о делу и ауторских уговора	609	
10		за дневнице, путне трошкове и сл.	1100	
11		други пословни трошкови и расходи (без амортизације)	1911	
12		свега (13+14+16+17+18)	533	
13	Инвестициони трошкови	за земљиште и грађевинске објекте		
14		за машине и опрему	533	
15		од тога за увезене машине и опрему	65	
16		за патенте, лиценце, студије и пројекте		
17		за софтвер и хардвер ¹⁾		
18		остало		

Табела је конципирана тако да су утрошена средства груписана у две главне категорије: једна представља текуће трошкове, а друга инвестиционе трошкове. Унутар текућих трошкова постоји додатна подела на поткатогије под називом „*трошкови рада и трошкови накнада запосленима*“ и „*остали текући трошкови*“. Дате категорије и поткатогије су даље разврстане на класе трошкова. Поткатогија „од тога бруто зараде истраживача“ не улази у збир свега (ред 02), јер представља део бруто зараде свих запослених у ИР делатности.

Трошкови рада ИР особља представљају највећу ставку у текућим трошковима. *Остали текући трошкови* обухватају неинвестициона улагања у материјал и опрему потребну за ИР у току једне године. Додатни трошкови и трошкови административног особља се обрачунавају у ову групу трошкова, али их треба умањити за трошкове активности које нису ИР. У трошкове особља спадају и издаци за социјални и пензиони фонд ИР особља. Трошкови индиректних услуга су такође укључени, без обзира да ли потичу из исте извештајне јединице или не (трошкови складиштења, оправке и одржавања просторија, штампање извештаја и др.).

Инвестициони трошкови су укупни годишњи трошкови некретнина које се користе за ИР за извештајну јединицу. Исказују се у потпуности за период у којем су настали и не садрже у себи елемент амортизације. Састоје се из: трошкова земљишта и грађевина, као и трошкова инструмената и опреме. Трошкови за земљиште и зграде: земљиште се односи на оно које је потребно за ИР (земљиште за испитивање, за лабораторије и пилот постројења) и за зграде намењене неким побољшањима, модификацијама и поправкама. Удео ових трошкова је тешко утврдити па се користи метод процене. Поткатогија „од тога за увезене машине и опрему“ код инвестиционих трошкова не улази у збир инвестиционих трошкова (свега, ред 12) јер представља део укупних улагања у машине и опрему.

У датом примеру је уписивањем података у одговарајуће класе трошкова приказано у коју сврху су средства утрошена. Средства се приказују у **хиљадама динара**.

Табела број 10.

У табели 10. под називом: „*Извори финансијских средстава потрошених за научноистраживачку и истраживачко-развојну делатност у 201_.*“ би требало навести изворе финансирања научноистраживачког и истраживачко-развојног рада.

Извори средстава			Износ у хиљ. РСД	
а			1	
01	Финансијска средства потрошена за ИР према изворима – укупно (02 до 21)		39307	
02	Домаћи извори финансирања (из Србије)	буџетска средства намењена за ИР	од Министарства науке	
03			од Министарства просвете	
04			од осталих министарстава	
05		средства за ИР од државних фондова, агенција и фондација		
06		средства за ИР од органа локалне самоуправе		202
07		средства за ИР од пословних субјеката	од „малих“ предузећа (0 - 49 запослених)	
08			од „средњих“ предузећа (50 - 249 запослених)	
09			од „великих“ предузећа (250 и више запослених)	
10		средства за ИР од непрофитних организација		
11		средства од патената, лиценци и сл. (од продаје у земљи)		
12		остала средства за ИР из сопствених извора		
13		Финансијска средства из иностранства	средства од споразума о технолошким лиценцама	
14	средства од услуга за ино-нaruчиоца		1567	
15	средства заједничких улагања у ИР			
16	средства за ИР од иностраних влада			
17	средства за ИР од универзитета и других институција које припадају високом образовању			
18	средства за ИР од непрофитних организација			
19	средства за ИР од Европске комисије			
20	средства за ИР од међународних организација		223	
21	остало			

Податак у реду 01, мора бити једнак податку у табели 9, у реду 1, колони 1. (*укупни издаци за ИР*). Наведени износи се приказују у хиљадама динара.

Извори су подељени у две категорије: прва категорија се односи на домаће изворе финансирања, а друга на изворе финансирања из иностранства.

У оквиру категорија налазе се поткатегорије извора финансирања. Код домаћих извора финансирања (из Републике Србије), наведено је неколико извора (министарства, фондови, агенције) груписаних под називом „*буџетска средства намењена за ИР*“ и „*средства за ИР од пословних субјеката*“. У реду број 12 приказана су средства из сопствених извора која су утрошена за ИР делатност. Износи укупних средстава као и средстава из буџета (редови 02 до 06) су даље рашчлањени у табели 12.

У датом примеру приказана су средства за истраживање и развој која потичу од Министарства науке и мањим делом од органа локалне самоуправе, као и средства добијена од међународних организација.

Табела број 11.

У табелу 11. под називом: „Вредности истраживачких радова (пројеката и студија), према научној области и врсти истраживања (укључујући и пројекте финансиране сопственим средствима – у хиљ.РСД), 201_.“ треба уписати износ средстава утрошених за ИД, распоређен према врсти истраживања и научној области.

Научне области		Укупно	Врста истраживања		
			фундаментална	примењена	развојна
а		1	2	3	4
01	Свега	39307	37 739		1568
02	Природно-математичке науке	39307	37 739		1568
03	Техничко-технолошке науке				
04	Друштвене науке				
05	Хуманистичке науке				
06	Медицинске науке				
07	Пољопривредне науке				
08	Мултидисциплинарне науке				

За пројекте у току (незавршене) приказати вредност завршених фаза рада до краја 201_ године. Важно је истаћи да податак у колони „Укупно“ треба да се слаже са податком у колони „Укупно“ у табели 12. Такође, мора да буде идентичан податку приказаном у табели 9. под редним бројем 1 „Укупни издаци за ИП у 201_ години.“

Припадност одређеном научном пољу истраживања одредити према приложеној класификацији у Прилогу.

- **ФУНДАМЕНТАЛНО** истраживање јесте стваралачка систематска активност усмерена ка освајању нових знања о пореклу и узроцима појава и чињеница, а да се притом нема у виду посебна примена или коришћење. Резултати фундаменталног истраживања обично се формулишу као општи принципи, теорије или законитости.
- **ПРИМЕЊЕНО** истраживање се предузима или да се утврди могућност коришћења резултата неког фундаменталног истраживања, имајући у виду његову практичну примену, или да се изнађу нове методе или начини који омогућавају да се постигне неки посебан унапред одређени циљ. Ово истраживање полази од постојећих знања и продубљује их у циљу решавања посебних проблема.
- **РАЗВОЈНО** истраживање јесте стваралачка систематска активност заснована на резултатима фундаменталног и примењеног истраживања и практичним знањем усмерена на увођење нових материјала, производа, уређаја, процеса и метода.

Основна разлика делатности истраживања и развоја (ИР) и делатности које то нису, јесте присуство или одсуство елемената новине или иновације у већој мери. Ако нека делатност уводи значајно побољшање техничких карактеристика, компонената и материјала, софтвера, корисничку оријентисаност или друге функционалне карактеристике, то јест, примењује нови или значајно побољшан производ, процес или услугу, као и нове организационе методе у пословању и организацији рада, обавезно ју је укључити у ово истраживање.

У приказаном примеру су укупна финансијска средства уложена у област природно-математичких наука. Мањи износ средстава уложен је у развојна истраживања, а више од 95% средстава у фундаментална истраживања.

Табела број 12.

У табели 12. под називом: „Средства од истраживачког рада према примарним друштвено-економским циљевима, 201_ (у хиљ. РСД)“ треба приказати укупна утрошена средства распоређена по примарним друштвено-економским циљевима и колико од уложених средства потиче из буџета.

Примарни друштвено-економски циљеви		Укупно	Од тога финансирани из буџета
а		1	2
01	Свега (02+03+04+05+06+07+08+09+10+11+12+13+20+27)	39307	37315
02	Истраживање и експлоатација земље		
03	Животна средина		
04	Истраживање и експлоатација свемира		
05	Транспорт, телекомуникације и остала инфраструктура		
06	Производња и рационално коришћење енергије		
07	Индустријска производња и технологије		
08	Унапређење здравства		
09	Пољопривреда		
10	Образовање		
11	Култура, рекреација, религија и медији		
12	Политички и друштвени системи, структуре и процеси		
13	Генерално унапређење знања: - истраживања финансирана из средстава универзитета (укупно 14 до 19):	39307	37315
14	Истраживања у природно-математичким наукама	39307	37315
15	Истраживања у техничко-технолошким наукама		
16	Истраживања у медицинским наукама		
17	Истраживања у пољопривредним наукама		
18	Истраживања у друштвеним наукама		
19	Истраживања у хуманистичким наукама		
20	Генерално унапређење знања: - истраживања финансирана из других извора (укупно 21 до 26):		
21	Истраживања у природно-математичким наукама		
22	Истраживања у техничко-технолошким наукама		
23	Истраживања у медицинским наукама		
24	Истраживања у пољопривредним наукама		
25	Истраживања у друштвеним наукама		
26	Истраживања у хуманистичким наукама		
27	Одбрана		

Износи средстава су распоређени на 13 категорија. Категорија „Генерално унапређење знања“ подељена је у две групе. Прва група: **истраживања финансирана из средстава универзитета**, даље се дели на научне области. Наведена категорија представља износ средстава која потичу из фондова универзитета, финансирана из јавних извора.

Друга група: **истраживања финансирана из других извора** показује колико је средстава утрошено за ИР из других извора, осим јавних.

У наведеном примеру укупан износ средстава за финансирање ИР уложен је у „генерално унапређење знања“. Узимајући у обзир чињеницу да је у датом примеру извештајна јединица факултет у саставу Универзитета, а да средства за ИР потичу из буџета (средства пребачена у универзитетске фондове), приказаће се у категорији под редним бројем 13 „Генерално унапређење знања: - **истраживања финансирана из средстава универзитета**“.

Подаци у првом реду у колони 2. табеле 12. требало би да се подударају са збиром података код редних бројева 02 до 06 у табели 10, буџетска средства за ИР.

Такође је битно да укупна средства од истраживачког рада према примарним друштвено-економским циљевима под редним бројем 01 „Свега“ у табели 12. морају да буду једнака исказаним вредностима у табели 10. у реду под бројем 01 „Свега“.

Табела број 13.

У табелу 13. под називом: „*Број истраживачких радова (пројеката и студија), према научној области и врсти истраживања (укључујући и пројекте финансиране сопственим средствима), 201_.*“ уписује се број истраживачких радова према научној области и врсти истраживања.

Код ове табеле треба обратити пажњу да наведени број истраживања буде уписан у позицијама у којима је исказана њихова финансијска вредност у табели 11.

Научне области		Укупно	Врста истраживања		
			фундаментална	примењена	развојна
а		1	2	3	4
01	Свега(02 до 08)	7	5		2
02	Природно-математичке науке	7	5		2
03	Техничко-технолошке науке				
04	Друштвене науке				
05	Хуманистичке науке				
06	Медицинске науке				
07	Пољопривредне науке				
08	Мултидисциплинарне науке				

У нашем примеру наведено је укупно 7 радова и сви припадају научној области: природно-математичке науке, и то 5 радова припада фундаменталним истраживањима, а 2 развојним. Упоредујући табелу 13. и 11. видимо да су табеле усаглашене јер је број радова у табели 13. уписан у исте рубрике у којима је наведена њихова вредност у табели 11.

Посебно треба обратити пажњу да ред „Свега“ у табели 13. одговара реду „Свега“ у наредној табели 14.

Табела број 14.

У табели 14. под називом: „*Број истраживачко-развојних радова према наручиоцу и врсти истраживања, 201_.*“ наводе се радови према наручиоцима. Наручилац може бити из земље или из иностранства.

Наручилац радова		Истраживачко-развојни радови			
		укупно (2 до 4)	фундаментални	примењени	развојни
а		1	2	3	4
01	Свега (02+09)	7	5		2
02	Наручиоци из Србије	у земљи – свега (03 до 08)	5	5	
03		за сопствене потребе			
04		привредна друштва (предузећа) у Србији			
05		Министарство науке	4	4	
06		Министарство просвете			
07		остала министарства			
08		остали	1	1	
09		Наручиоци из иностранства	иностранство – свега (10 до 16)	2	
10	привредна друштва (предузећа)		1		1
11	иностране владе				
12	непрофитне организације				
13	установе високог образовања				
14	Европска комисија				
15	међународне организације		1		1
16	остали				

Пример показује да од укупно 7 радова, 5 потиче од наручилаца из Србије, а 2 од наручилаца из иностранства. Број радова у реду 01 „Свега“ је идентичан броју радова у табели 13. у реду 01 „Свега“, распоређен према врсти радова.

Табела број 15.

У табелу 15. под називом: „Објављени научни и сџручни чланци и научне монографије, 201_.“ извештајне јединице уносе укупан број НИ радова објављених у публикацијама, било сопственим, другим у Србији или иностраним. Сваки објављени рад се приказује само једанпут, без обзира у којој врсти публикација и колико пута је објављен.

Укупно		Објављени у публикацијама		
		сопственим	другим у Србији	иностраним
1		2	3	4
01	141		62	79

Табела број 16.

У табелу 16. под називом: „Проналасци и патенти, 201_.“ уноси се број испитаних проналазака, број пријављених и регистрованих патената у Заводу за заштиту интелектуалне својине, број продатих проналазака / патената у земљи и иностранству, као и број проналазака и патената који су први пут употребљени у пракси. Наведене категорије се даље распоређују према истраживачко-развојном интензитету.

Истраживачко-развојни интензитет	Испитани проналасци	Патенти		Продати проналасци - патенти		Проналасци и патенти први пут употребљени у пракси
		пријављени Заводу за патенте	регистровани у Заводу за патенте	у Србији	у иностранству	
а	1	2	3	4	5	6
01	Укупно(02 до 05)	4				
02	Висока технологија					
03	Средње висока технологија	4				
04	Средње ниска технологија					
05	Ниска технологија					

Високи ИР интензитет (“висока технологија”) би широко одговарала ИР трошковима/продаји који су већи од 4%;

Средњи ИР интензитет (“средња технологија”) је ИР трошак/продаја који је у распону од 1 до 45% и **ниски ИР интензитет** (“ниска технологија”) је ИР трошак/продаја који је мањи од 1%.

Према Закону о патентима, патент представља право које се признаје као проналазак из било које области технике, који је нов, има инвентивни ниво и индустријски је примењив. То је субјективно право које припада физичком или правном лицу уколико су испуњени законом предвиђени материјални и формални услови. Предмет проналаска који се штити патентом може бити производ, поступак, примена производа и примена поступка.

Малим патентом се сматра сваки патент који штити нов, индустријски примењив проналазак који има инвентивно нижи ниво од инвентивног нивоа који се тражи за патент, али који превазилази рутинско коришћење технике од стране стручњака.

Табела број 16а

У табелу 16а. под називом: „Мали проналасци и патенти.201_“ уноси се број малих испитаних проналазака и малих патената по истом принципу као у претходној табели 16.

Истраживачко-развојни интензитет	Мали испитани проналасци	Мали патенти		Мали продати проналасци - патенти		Мали проналасци и патенти први пут употребљени у пракси
		пријављени Заводу за патенте	регистровани у Заводу за патенте	у Србији	у иностранству	
а	1	2	3	4	5	6
01	Укупно(02 до 05)					
02	Висока технологија					
03	Средње висока технологија					
04	Средње ниска технологија					
05	Ниска технологија					

У примеру је приказано да су 4 патента пријављена у Заводу за патенте (табела 16), да су по истраживачко-развојном интензитету средње високе технологије. Даље, извештајна јединица нема пријављене, регистроване, продате нити употребљене мале патенте и мале проналаске (табела 16а).

На крају попуњавања упитника уписује се датум попуњавања, име и презиме лица, које је образац попунило, контакт телефон и електронска адреса (мејл), као и име и презиме руководиоца извештајне јединице.

За додатна објашњења можете се обратити Републичком заводу за статистику у Београду, на телефон: 011 2412 922, лок 425 или 357.

Прилог: - Класификација научних области

- Класификација примарних друштвено-економских циљева
- Класификација делатности КД_2010